

κούμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ ἄγαλμα Ἐρμου τοῦ ἐξ Ἄνδρου¹ δι' οὗ εἰκονίζεται αὐτὸς ὁ ἀποθανὼν ἐν ὄλωι ἐξιδανικευμένη μορφῇ, ὡς Ἐρμῆς. Ἄλλα ὅμοια ἀγάλματα θνητῶν ὑπὸ τύπον θεῶν ἰδρυμένα ἐπὶ τάφων ἔχομεν τὸν ἐξ Αἰγίου Ἐρμῆν² καὶ ἕτερον ἄγαλμα γυναικῶς³ ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ ἰδρυμένον ὑπὸ τύπον Μούσης εἰκονιζομένης.

Ὅπως οἱ ἡγεμόνες ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου τὸ πρῶτον⁴, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἰδίως ἀπέλαυον κυρίως μὲν μετὰ θάνατον, ἀλλὰ πολλάκις δὲ καὶ ἐν τῇ ζωῇ θείων τιμῶν, τοιοῦτοτρόπως φαίνεται ἐθεοποιῦντο ἢ ἀφηρωίζοντο μετὰ θάνατον καὶ ἀπλοῖ θνητοὶ ἄνθρωποι⁵ δι' εὐεργεσίας ἢ χορηγίας ἢ ἄλλας πράξεις, ἢ καὶ δι' εὐνοίαν αὐτοκράτορος τινος πρὸς πρόσωπόν τι⁶.

¹ Annali 1861. — Bulletino 1863 σ. 90. — Ross Inselr. 2, 16. Mitteilungen 1878 σελ. 95. — Friedrichs-Wolters, Bausteine σ. 1220. — Brunn-Bruckmann, Denkmäler αρ. 18. — Π. Καστριώτου Κατάλογος τῶν γλυπτῶν τοῦ Ἐθν. Ἀρχαιολ. μουσείου αρ. 218. — V. Staës Guide illustré du Musée National: Marbres et bronzes σ. 49.

² Mitteilungen 1878 σ. 95 πίν. 6. Π. Καστριώτου ἐν' ἀνωτέρῳ αρ. 241.

³ Annali 1861 σ. 60. — Mitteilungen 1878 σ. 95. — Π. Καστριώτου ἐν' ἀνωτέρῳ αρ. 242.

⁴ Γνωστὸν εἶναι ἐκ τῆς Ἀρριανῶς Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως (7,14,8. — Διοδώρου 17, 115) ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας ἐλυπήθη σφόδρα διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου αὐτοῦ Ἡφαιστίου, ὡς ποτε ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τὸν τοῦ Πατρόκλου, καὶ διέταξε νὰ μεταφέρωσι τὴν σορὸν αὐτοῦ εἰς Βαβυλῶνα καὶ ἐκεῖ ἀνήγειρε μέγαν τύμβον ἐνθα ἔθαψαν αὐτόν. Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ταφῆς ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπεῖς γυμναστικαὶ καὶ μουσικαὶ ἀγωνεῖς. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διέταξεν ὅπως θυσιαῶσαι εἰς τὸν Ἡφαιστίωνα ὡς εἰς ἥρωα (ὡς ἥρωϊ ἐναγίζειν): Ἀρριανός 7,14, 7). Κατ' ἄλλην δὲ παράδοσιν λέγεται ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος ἐν Λυβίῃ ἕρημῳ ἂν εἰς τὸν θανόντα ἥρωος ἢ θεῶς τιμᾶς νὰ ἀπονεύσῃ, καὶ ὁ θεὸς ἀπήντησεν, ὡς ἥρωα τὸν Ἡφαιστίωνα καὶ οὐχὶ ὡς θεὸν νὰ τιμᾶσιν.

⁵ Ὁ Ἀλέξανδρος ἴδρυσε δύο ἥρωα τῷ Ἡφαιστίῳ, τὸ ἐν ἐν τῇ πόλει, τὸ δ' ἕτερον ἐν τῇ νήσῳ Φάρω (Ἀρριανός 23, 6, κέ. — Ἐπιθι Πλουτάρχου Ἀλέξανδρον 72). — Κατ' ἄλλην ὅμως ἔκδοσιν τὸ Μαντεῖον διέταξεν ὡς θεὸν νὰ λατρεύσῃ καὶ ὁ βασιλεὺς διέταξε: *θεῖν Ἡφαιστίῳ θεῷ παρέδωκ*. (Διόδωρος).

⁶ Περὶ τῆς λατρείας καὶ ἀπεικονίσεως τοῦ Πτολεμαίου Δ' μέγρι Θ' ὡς Νέων Διονύσων ἰδὲ Σδορώνου, τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων. Τύμ. Α' σελ. τιθ - τισ', τῆθ', τπγ', υξ'.

⁷ Ἀρκεὶ νὰ ἀναφέρωμεν προχείρως τὸν αὐτοκράτορα Ἀδριανὸν ἀφηρωίσαντα τὸν εὐνοούμενον αὐτοῦ Ἀντίον τὸν Βιβυόν, εἰς τιμὴν τοῦ ὁποῦοι διετέθησαν ἀνὰ σῦμπαν τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος νὰ ἰδρυθῶσι καὶ νὰ ἀποδίδωνται αὐτῷ θεῖαι τιμαί. Καὶ ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ ὑπάρχει ἔδρα φέρουσα ἐπιγραφὴν Ἰσθῆος Ἀντιόνου Χορείου ἐκ τεργειτῶν, ὅρα Michel Recueil 868, 41 = CIA III 240-298.

Καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δ' εὐρέθη ἄγαλμα Ἀντιόνου ὑπὸ τύπον Διονύσου (Th. Homolle ἐν Gazette des beaux Arts 1894 II, σελ. 454). Καὶ ἐν Θήβαις δ' ἐπίσης ὑπῆρχεν ἐπιγραφὴ ἐπιτύμβιος ἀναφερομένη

Ἡ ἀφηρωῖσις ἐπομένως ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐποχῇ ἦν συνήθης, πλεῖστα δὲ παραδείγματα ἐν ἐπιγραφαῖς πιστοῦσι τὸ τοιοῦτο:

ἀρετᾶς ἔνεκεν καὶ καλοκαγαθίας⁷
ἦ
πάσας ἀρετᾶς ἔνεκα καὶ σωφροσύνας⁸

ἐπιθι καὶ ἐπιγραφὴν ἐξ Ἀνάφης⁹.

Τὸν αὐτὸν δὲ ἀφηρωισμόν δεικνύουσιν οἱ τῶν ἐσχάτων Ῥωμαϊκῶν χρόνων βωιωτικοὶ λίθοι οἱ εἰκονίζοντες τὸν νεκρὸν αὐτῶν ὡς ἰπέα καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμόν¹⁰.

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συλλογῇ δὲ τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Μουσείου ἀπόκεινται πλεῖστα ὅμοια ἀνάγλυφα¹¹.

Προσέτι δὲ καὶ τὰ λεγόμενα νεκροδεῖπνα οὐδὲν ἄλλο δεικνύουσι τουλάχιστον, ἢ τὸν ἀφηρωισμόν τῶν νεκρῶν.

Καὶ αὐτοκρατόρων ἐπίσης πλεῖστα ἀγάλματα εὐρέθησαν ὑπὸ τύπον θεῶν ἀποκειμένα ἐν ταῖς μουσεῖοις τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης. Ἀρκούμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἐθν. μουσεῖῳ ἄγαλμα τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου¹² ὑπὸ τύπον Διὸς εἰκονιζόμενον. Τοιοῦτος δὲ μετ' ἀετοῦ εὐρέθη καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ (Μουσεῖον Ὀλυμπίας αρ. 119).

Ἀλλὰ τὸ ἡμέτερον ἄγαλμα δὲν δυνάμεθα νὰ ταυτίσωμεν πρὸς οὐδένα τῶν γνωστῶν τύπων αὐτοκρατόρων, πρὸς οὐδένα τῶν ἐπὶ ἀγαλμάτων γνωστῶν ἡμῖν, οὐδὲ τῶν ἐπὶ νομισμάτων τύπων, ὥστε εἶναι φανερόν ὅτι παρίστησι τοῦτο πάντως προσωπικὴν εἰκόνα κοινοῦ τινος ἀγνώστου ἡμῖν νεκροῦ,

εἰς γυναῖκα τινα, ὡς δεκάτην Μούσαν CIG VII, 2411. Κατὰ τὸν Πausanias H' 9, 7-8, ὅστις ἀναφέρει ὅτι ἐν Μαντινείᾳ μητροπόλει Βιβυονίου, πατρίδος τοῦ Ἀντιόνου . . . οἶκος δὲ ἐστὶν ἐν τῷ γυναικίῳ Μαντινεῶσιν ἀγάλματα ἔχον Ἀντίον καὶ ἐς τὰλλα θεῶς ἄξιος λίθων ἔνεκα οἷς κεκόσμηται, καὶ ἀυδόντι ἐς τὰς γραφάς· αἱ δὲ Ἀντίον εἰσὶν αἱ πολλαί. Διονύσῳ μάλιστα εἰκασμένα.

⁷ Ross Inser. Gr. Ined. 203; 207.

⁸ CIG 2467. — Ross Inser. 218. — Inseler. 1, 183.

⁹ CIG 2480. Πρὸς Roscher's Lexikon ἐν λέξει Heros σ. 2547.

¹⁰ Körte Katalog der boeotischen Skulpturen in Mitteilungen 3, 1878, 319 κέ.. — Roscher Lexikon ἐν λέξει Heros σελ. 2558.

¹¹ Π. Καστριώτου Κατάλογος τῶν γλυπτῶν τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου αρ. 1410, 1413, 1415. 1418 καὶ Roscher Lexikon ἐν λέξει Heros σελ. 2486 κέ.. — Arndt-Amelung Einzelaufnahmen antiker Skulpturen 1245, 2.

¹² Arch. Zeitung. 13, 5. Rev. arch. 1856, 44. — Kekule N° 399. — Π. Καστριώτου τὰ γλυπτὰ τοῦ Ἀθήνησιν Ἐθνικοῦ μουσείου αρ. 1759.

Ἐτυπ. 3.11.11.